

נוהל הנצחה – אמות מידה להנצחה במוא"ז גולן

אפריל 2024 – אייר התשפ"ו

מבוא- מטרת הנוהל

נוהל זה נועד לקבוע מסגרת סדורה למתן ביטוי ראוי ומכבד להנצחה, תוך איזון בין ערכי הזיכרון וההוקרה לבין שמירה על המרחב הציבורי, הנוף והקיימות. המועצה האזורית גולן מבקשת לאפשר הנצחה משמעותית ומשתלבת, תוך שמירה על אופיו הייחודי של הגולן כמרחב פתוח, חי וקהילתי. כל יוזמת הנצחה תישקל מתוך ראייה רחבה, המאזנת בין הרצון להנציח לבין אחריות לשמירה על המרחב הציבורי, ערכי הטבע והיכולת לקיים את ההנצחה לאורך זמן.

1. כללי:

- א. נוהל זה נועד לשימוש ועדת הנצחה (להלן: הוועדה) במועצה האזורית גולן (להלן: "המועצה"), שהוקמה על פי החלטת מליאת המועצה.
- ב. הנוהל מסדיר אמות מידה להנצחה במרחב הציבורי של המועצה, לרבות מתן שם למקומות, מוסדות, מתקנים ואירועים קהילתיים ע"ש אדם או קבוצת אנשים, שלגביו הוגשה בקשה לוועדה.
- ג. הנוהל אינו חל על קביעת שמות רחובות, דרכים וכיכרות.
- ד. מומלץ לוועדים המקומיים לאמץ נוהל זה ביחס לשטחים הציבוריים שבאחריותם.
- ה. דיוני הוועדה יתנהלו בדלתיים סגורות, והפרוטוקולים יהיו חסויים (למעט לעיון חברי מליאה במשרדי המועצה).
- ו. הוועדה תנמק את החלטותיה ותיתן מענה בכתב לפונים.
- ז. ניתן להגיש ערעור על החלטות הוועדה להנהלת המועצה. לשיבה יוזמן יו"ר הוועדה.
- ח. הוועדה רשאית לחרוג מנוהל זה במקרים חריגים, תוך נימוק מפורט לציין בפני המליאה באופן מפורש וברור, שחרגה מהוראות הנוהל, ולהסביר את הטעמים המיוחדים לכך, כגון: תרומה ייחודית לקהילה, זיקה מיוחדת לגולן, הנצחה לשם הנחלת ערכים חינוכיים לדורות הבאים.
- ט. במקרים בהם מעורבת תרומה, תיבחן התאמתה לערכי המועצה, הוועדה תבדוק את המקורות הכספיים של התרומה, זהות התורם, זהות המונצח והאם כל אלה עולים בקנה אחד עם ערכי הגולן וערכי ההנצחה, שנקבעו בנוהל זה. אישור הוועדה להנצחה יהיה תנאי מקדים לאישור התרומה בוועדת תרומות.
- י. תכנון הנצחה פיזית ייעשה בתיאום עם גורמי המועצה הרלוונטיים. במקרים שבהם מדובר בהוצאת-כספים גבוהה וכאשר נדרשת השתתפות המועצה, תקיים הוועדה התייעצות ותבקש לקבל את עמדת גזבר/ית המועצה בעניין נכונות המועצה לשאת במימון המשלים.
- יא. הנוהל לא יחול רטרואקטיבית על הנצחות קיימות נכון לאפריל 2026.
- יב. הנוהל ייכנס לתוקף עם אישורו במליאת המועצה באפריל 2026. לאחר תקופת הטמעה של שנתיים, תפעל המועצה לאכיפה והסרת הנצחות שלא הוקמו בהתאם לנוהל.

2. אמות המידה להנצחה

א. ככלל:

- הנצחת חללי צה"ל תהיה תיעשה באתרים גדודיים/חטיבתיים בעלי זיקה לחלל.
 - הנצחת חללי יישוב תיעשה בתחומי היישוב.
 - הנצחת בוגרי מוסדות חינוך תיעשה בתחומי המוסד.
- ב. במקרים בהם הבקשה אינה עונה לכל הנ"ל, מדיניות המועצה היא ריכוז ההנצחה במקומות ייעודיים כמפורט בנספח ב'.
- ג. הוועדה תשקול בקשות בהתאם לקריטריונים:
- חללי צה"ל וקורבנות פעולות איבה שהינם תושבי ובני הגולן, או שנפלו בגולן
 - תושבים בעלי תרומה ייחודית לקהילה לאורך שנים רבות
 - יקירי הגולן.
 - אירועים או מקומות משמעותיים בתולדות הגולן
- ד. הנצחה הבאה לשם הוקרה לאישים בעלי תרומה ייחודית לקהילה, תבחן ע"פ אמות המידה הבאות:
- (1) אישי ציבור שתרמו תרומה ייחודית מזמנם ומרצם למען הגולן, בתקופה של 10 שנים ויותר, ו/או אישי ציבור שייסדו מיזמים בתחום החינוך, התרבות, ההנדסה, הספורט, הביטחון, ההתנדבות ועוד.
 - (2) תושב המועצה שחירף את נפשו למען הזולת, ביטחון המדינה או ערך לאומי אחר.
 - (3) אישים שהיו ידועים בתרומתם המשמעותית להתיישבות בגולן, פועלם למען הקמתה, התפתחותה, ביסוסה ושגשוגה הפיזי והתדמיתי, וסיועם לבנייתה החברתית והקהילתית, בין שהם תושבי הגולן ובין אם לאו.
 - (4) דמויות מופת מן ההיסטוריה הישראלית לדורותיה.
 - (5) אישים שתרמו תרומה ייחודית ומשמעותית לגולן, למדינת ישראל או לכלל האנושות.
 - (6) תושבי הגולן שהצטיינו בתרבות, אמנות, אקדמיה וספורט.
 - (7) ההנצחה תהיה אתר או מיזם, שבו פועלו של האדם, שאותו מבקשים להנציח, לטובת הציבור רחב של תושבי הגולן והמבקרים בגולן, ומתאימה לערכי הגולן ותושביו ולערכים לאומיים.

3. תהליך נהלי בדיקה בטרם קבלת החלטה:

- א. בקשה להנצחה תידון רק לאחר חלוף שנה ממועד הפטירה.
- ב. ככלל, לא תאושר יותר מהנצחה אחת לאדם בשטחים או מיזמים ציבוריים בגולן,, אלא במקרים חריגים.
- ג. הוועדה תדון בבקשות ללא הבדל דת, לאום או מגדר.
- ד. יש לצרף אישור בני משפחה מדרגה ראשונה (או שנייה, בהיעדר).
- ה. הוועדה תבחן כי ההנצחה אינה פוגעת בערכי הגולן והציבור.

- ו. בבקשה להקמת אתר חדש, יידרש מראש מנגנון לתחזוקת האתר, הכולל התחייבות כספית וכן מנגנון למימוש ההתחייבות (נספח ג').
- ז. הבקשה תוגש באמצעות טופס מקוון - <https://forms.golan.org.il/88> (נספח א').
- ח. בקשות מחוץ לאתרים המוגדרים בנספח ב' יחייבו אישור גורמים רלוונטיים (רט"ג, קק"ל, רשות העתיקות וכו').
- ט. במקרה שבו הבקשה תכלול אלמנטים גדולים בעלי השפעה נופית, הבקשה תועבר לעיון והמלצת ועדת שטחים פתוחים.
- י. במקרה שבו הבקשה תכלול הקמת מבנה כלשהו, המצריך היתר בניה וכד', הבקשה תועבר לאישור ועדת שטחים פתוחים ולוועדה לתכנון ובניה, על פי כללי ונהלי הגשת היתר בניה, לאחר קבלת אישור מוועדת ההנצחה וכלל האישורים מהגורמים הרלוונטיים להקמת מבנה זה.
- יא. פרויקטים בעלי השפעה נופית או תכנונית יועברו לבחינת גורמי התכנון המתאימים.

נספח א' - טופס הגשת בקשה לוועדת הנצחה

הטופס יוגש בצורה דיגיטלית באתר המועצה: <https://forms.golan.org.il/88>

- יש לצרף תיעוד מפורט ככל האפשר בקישור.
- בקשת ההנצחה תידון בכפוף לקריטריונים המנחים של ועדת ההנצחה.
- ככלל ועדת ההנצחה מתכנסת אחת לרבעון. יו"ר ועדת ההנצחה יעדכן את הפונה על מועד ועדת ההנצחה הקרובה ולאחר מכן על החלטת הוועדה תוך פרק זמן סביר מהתכנסות הוועדה העוקבת לאחר הגשת הפניה (עד חודש)

נספח ב' - רשימת אפשרויות להנצחה:

1. פעילות קהילתית

- א. צעדת קצרין והגולן בסוכות
- ב. ישיבת מליאה/מנהלי אגפים בנושא חינוך – שנתי
- ג. כנס הוקרה שנתי לצוותי החינוך
- ד. הפנינג קהילתי – יום הגולן
- ה. מירוץ ליל ירח מלא בקיץ
- ו. כנסים/ימי עיון בתחומי העניין של המנוח
- ז. כנס הנהגות הגולן השנתי, בהשתתפות כלל ההנהגות (מנהלי קהילות, יו"ר הנהלות ומרכזי משק).
- ח. מלגות – באמצעות מרכז צעירים ומכון שמיר למחקר

הערה: הוועדה רשאית להציע חלופות נוספות בהתאם לשיקול דעתה.

2. אתרי טבע וטיילות:

שם האתר	מתקני הנצחה	האם קיימת תב"ע	הקצאה	הערות
עין מוקש	הצללה + ספסלים	לא	אין	עד לגודל של 49 מ"ר למניעת הוצאת היתר ללא תבע קיימת בשטח פתוח
טיילת דרום הגולן-אבני איתן אליעד	ספסלים / הצללות	כן טיילת	אין	עד לגודל של 49 מ"ר למניעת הוצאת היתר ללא תבע קיימת בשטח פתוח
טיילת דרום הגולן-מצפה לשלום מבוא חמה	ספסלים / הצללות	כן טיילת	אין	עד לגודל של 49 מ"ר למניעת הוצאת היתר ללא תבע קיימת בשטח פתוח
מעיין עין עלמין	ספסלים / פינות ישיבה הנצחה	לא	אין	
מעיין עין תות	ספסלים / פינות ישיבה הנצחה	לא	אין	
שביל הגולן-חניון דליות	חשיבה בנושא סוגי מתקני הנצחה	חניון לילה קקל	בכפוף לאישור קקל	
שביל הגולן-חניון עין זיוון	חשיבה בנושא סוגי מתקני הנצחה	חניון לילה קקל	בכפוף לאישור קקל	
מצפה אופיר	חשיבה בנושא סוגי מתקני הנצחה	מצפים ומצפורים	מועצה	
מצפה רוגן (קונטרה)	הצללה	בהכנה-מצפים	מועצה	נבנה כאתר הנצחה
שביל אלי כהן נקודות: 2,3,4,7	במסגרת פרוייקט מורשת מסדירים שולחנות וספסלים	לא	אין	מבוא חמה, אליעד, אפיק, נדיה
הר בנטל	חשיבה בנושא סוגי מתקני הנצחה. רצויה הצללה	שמורת טבע	רטג	בכפוף לאישור רט"ג. עד לגודל של 49 מ"ר למניעת הוצאת היתר ללא תבע קיימת בשטח פתוח
פארק הירדן	פארק חבלים	כן	מועצה	
סלוקיה	ספסלי שירה	כן	מועצה	

במידה וקיימת הנצחה פרטנית באתר – יש להביא לידוע המשפחה המנציחה, והמשפחה הפונה.

3. אתרי מורשת

בגולן אתרי מורשת קרב רבים, מדינית המועצה היא להתכנס סביב אתרים גדודיים וחיטבתיים. זיקת נופל ליחידה. כל בקשה תאושר בתיאום עם היחידה הרלוונטית.

אבני איתן | אודם | אורטל | אלוני הבשן | אליעד | אל-רום | אניעם | אפיק | בני יהודה | גבעת יואב | גשור | חד נס | חיטבין | יונתן | כנף | כפר חרוב | מבוא חמה | מיצר מעלה גמלא | מרום גולן | נאות גולן | נוב | נוה אטי"ב | נטור | נמרוד | עין זיוון | קדמת צבי | קלע אלון | קשת | רמות | רמת הנשיא | טראמפ | רמת מגשימים | שעל

חיל	שם האנדרטה	יחידה	מיקום	תב"ע (יעוד קרקע במידע ויש	הקצאה
חיל רגלים	אנדרטה לזכר לוחמי גולני שנפלו בחרמון במלחמת יום הכיפורים	גולני	חניון תחתון חרמון	חניה	אין
חיל רגלים	אנדרטה לחללי סיירת גולני בקרב בחרמון במלחמת יום הכיפורים	סיירת גולני	רכבל עליון חרמון	שטחים פתוחים	אין
חיל רגלים	אנדרטה ללוחמי גדוד אריות הגולן" שנפלו בחרמון במלחמת יום הכיפורים"	גדוד אריות הגולן (17, ביסל"ח)	חניון תחתון חרמון	שמורת טבע	שמורת טבע
חיל שריון	אנדרטת עוצבת ראם (חטיבת שריון 179)	חטיבת שריון 179	בצומת משתא	שמורת טבע	אין
חיל שריון	אנדרטה לחללי חטיבה 679 (יער הלוחמים)	חטיבה 679	יער הלוחמים	אין	אין
חיל שריון	אתר הנצחה לחללי גדוד עוז 77	גדוד עוז 77	עמק הבכא ליד אלרום	שטח מצפור	מועצה
חיל שריון	אנדרטה לנופלים מחטיבה 188 ברק (גדוד 71) במלחמת יום הכיפורים	חטיבה 188 ברק - גדוד 71	צומת הבשן	אין	אין
חיל שריון	גלעד לנופלים מחטיבה 188 ברק (גדוד 74) במלחמת יום הכיפורים	חטיבה 188 ברק- גדוד 74 סער	ליד מוצב 105/בוקעתא	אין	אין
חיל שריון	אנדרטה לנופלי אגד ארטילרי 212 במלחמת יום הכיפורים	אגד ארטילרי 212	צומת בית המכנס	אין	אין
חיל שריון	אנדרטה גדוד 53 סופה	חטיבה 188 ברק- גדוד 53 סופה	צומת אורחה	אין	אין
חיל שריון	יד לחללי גדוד שריון פיקודי 181 במלחמת יום הכיפורים	גש"פ (גדוד שריון פיקודי) 181	תל סאקי	אין	אין
חיל תותחנים	אנדרטה לזכר שמונה נופלים מגדוד תותחנים 352 במלחמת יום הכיפורים	גדוד תותחנים 352	ליד תל סאקי	אין	אין
חיל שריון	אנדרטה לנופלים מגדוד 61 בחטיבה 205	גדוד 61 בחטיבה 205	צומת גדות	שטח מצפור	קקל
חיל שריון	אתר הנצחה לזכר חללי גדוד סיור 134	גדוד סיור 134	עין זיוון	אין	אין
חיל תותחנים	אנדרטה לזכר הנופלים מגדוד נמר 405	גדוד נמר 405	ליד צומת אורחה	אין	אין
חיל שריון	אנדרטה לזכר הנופלים מגדוד שריון 95 במלחמת יום הכיפורים	גדוד שריון 95	עינות פאחם	אין	אין
חיל הרפואה	גלעד לנופלים מגדוד הרפואה	גדוד הרפואה	מושב אליעד	מבנים ומוסדות ציבור	משב אליעד

חיל שריון	אתר הנצחה וזיכרון ברק" (חטיבת השריון 188) - מחנה עליקה	מחנה עליקה	מחנה עליקה	מחנה עליקה	אין	אין
חיל שריון	אתר מורשת והנצחה לחללי חטיבה 7	אתר מורשת חטיבה 7	אתר מורשת חטיבה 7	פארק/גן ציבורי	מועצה	אין
חיל שריון	אנדרטה לנופלים מגדוד 71 רשף	גדוד 71 רשף (בבסיס)	גדוד 71 רשף (בבסיס)	בבסיס רוויה	אין	אין
חיל שריון	אנדרטה לנופלים מגדוד 75 רומח	גדוד 75 רומח (בבסיס)	גדוד 75 רומח (בבסיס)	בבסיס גמלא	אין	אין
חיל התותחנים	אנדרטת בה"ד 9 - אנדרטת שבטה	גדוד התותחנים של בה"ד 9	גדוד התותחנים של בה"ד 9	ציר הנפט הדרומי	אין	אין
חיל רגלים	אנדרטת גדוד 12 ו-13 של חטיבת גולני	גדוד 12 ו-13 של חטיבת גולני	גדוד 12 ו-13 של חטיבת גולני	מצפה רונן	אין	אין
חיל שריון	אנדרטת חטיבה 9	חטיבה 9	חטיבה 9	ציר הנפט הדרומי ליד קשת	אין	אין
חיל שריון	אתר טייגר	גדוד 82	גדוד 82	כביש 98 צפונית לאלוני הבשן	אין	אין
חיל שריון	תצפית הר שיפון	חטיבה 679	חטיבה 679	הר שיפון	שמורת טבע	שמורת טבע
חיל שריון	אתר הנצחה לחללי גדוד 82 געש	גדוד 82 געש	גדוד 82 געש	צומת קצביה	אין	אין
	אנדרטת אוגדה 146	אוגדה 146	אוגדה 146	תל אורחה	אין	אין
חיל שריון	אנדרטת פלס"ר 7	פלס"ר 7	פלס"ר 7	צפונית לאל רום	אין	אין
חיל רגלים	מצפה גדות	חטיבת אלכסנדרוני	חטיבת אלכסנדרוני	מערכ לבית המכס העליון	שטח מצפור	מועצה
חיל התותחנים	גדוד 334 הרעם	גדוד 334 הרעם	גדוד 334 הרעם	כביש 98 צפונית לאלוני הבשן	יער	קקל
חיל שריון	אנדרטה לנופלים מחטיבת שריון 166	חטיבת שריון 166	חטיבת שריון 166	ליד מחנה ירדן	אין	אין
חיל רגלים	מצפה גולני- תל פאחר	גולני	גולני	ציר הנפט הצפוני ליד שניר	שטח מצפור	אין
חיל שריון	הנצחה גדוד 39	גדוד 39 של חטיבה 188	גדוד 39 של חטיבה 188	מצפה בית ציידא	שטח מצפור	מועצה
חיל רגלים	אתר הנצחה לחללי סיירת אגוז	סיירת אגוז	סיירת אגוז	ליד נבי חזורי	שטחים פתוחים	אין
חיל שריון	יד זיכרון לחללי גדוד השריון 129 (חטיבה 8)	גדוד השריון 129 (חטיבה 8)	גדוד השריון 129 (חטיבה 8)		אין	שטח אש

נספח ג' – בסיס להתחייבות מקימת הנצחה בגולן

ככלל, פינות הנצחה (פינת מנוחה, מבואה, תצפית וכד') ישולבו בשבילי הליכה, שבילי אופניים או טיילות, במקומות בעלי צורך כמפורט בנספח ב'.
נספח זה חל גם על בקשות חריגות שאושרו, בכפוף לעמידה בתנאים שלהלן.

1. התחייבות כספית לתחזוקה

- לצורך הבטחת שמירה ראויה ומתמשכת על אתר הנצחה, ייקבע מנגנון תחזוקה כחלק מאישור הבקשה:
- המועצה תציג למבקש הנצחה אומדן לעלות ההקמה והתחזוקה.
 - מבקש הנצחה ייקח חלק באחריות לתחזוקת פינת הנצחה, ויפקיד סכום ייעודי לתחזוקה בהיקף של כ-10% מעלות הפרויקט.
 - סכום זה ינוהל על ידי המועצה וישמש, לפי הצורך, לשמירה על תקינות האתר, ניקיונו ונראותו המכבדת לאורך זמן.
 - סכום זה אינו גורע מאחריות מבקש הנצחה לתחזוקה שוטפת, ככל שתידרש.
 - יופקד שיק ביטחון (כקבוע בנהל), אשר ישמש רק במקרים חריגים בהם נדרשת התערבות מיידית לשמירת כבוד המקום.
- הבהרה:** הסדר זה נועד להבטיח כי אתר הנצחה יישמר לאורך שנים בכבוד הראוי, תוך שותפות עם המשפחה וברגישות מלאה למשמעותו.

2. תכנון ושילוב במרחב

- פינות הנצחה תמוקמנה בצמידות לשביל, במיקומים המתאימים לייעודן (כגון מבואת כניסה, נקודת תצפית או אזור מנוחה).
- הפינות יתוכננו באופן המשתלב באופי השביל והסביבה (סוג ריצוף, תאורה וכד').
- חניות, ככל שיידרשו, יבוצעו במצע בלבד.
- הצללה תיעשה באמצעות עצים או שולחנות ייעודיים פשוטים.

3. תחזוקה ואופי הפיתוח

- פינות הנצחה יתוכננו כך שלא יידרשו תחזוקה מעבר לרמה הבסיסית של המרחב הציבורי.
- לא יבוצע גינון אינטנסיבי; תיעשה העדפה לצמחייה מקומית בלבד.
- לא ייכללו אלמנטים מורכבים הדורשים תחזוקה שוטפת גבוהה.

4. הוראות נוספות

- תינתן עדיפות לבקשות המוגשות באמצעות עמותה או גוף רשום.
- מיקום לוח הנצחה יתואם עם המועצה.
- נוסח הכיתוב יהיה באחריות מבקש הנצחה ויחייב אישור ועדת הנצחה.
- פינת הנצחה הכוללת פעילות רחבה (כגון מרכז מבקרים או סיורים) תחייב תכנית מסודרת לתחזוקה, ניקיון ותפעול שוטף, לרבות מענה לשירותים ציבוריים ככל שיידרש.
- הפיקוח והבקרה ייעשו על ידי גורמי המועצה הרלוונטיים.